

Stowarzyszenie Współpracowników Salezjańskich

WSKAZANIA FORMACYJNE

**WZRSTAĆ I DOJRZEWAĆ
BY STAĆ SIĘ WSPÓLPRACOWNIKIEM BOGA**

KONSULTA ŚWIATOWA

Via Della Pisana, 1111 – Rzym

sierpień 1996

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA.....	5
WPROWADZENIE	7
JAKICH WSPÓLPRACOWNIKÓW CHCEMY UFORMOWAĆ	9
CZĘŚĆ PIERWSZA:	
CZYM JEST FORMACJA	10
1. PODMIOT FORMACJI	11
2. FORMACJA	11
2.1 PROCES NIE TYLKO INTELEKTUALNY	12
2.2 PROCES STOPNIOWY I JEDNOZĄCY	12
3. SUMIENIE OŚWIECONE SŁOWEM BOŻYM	12
4. PROJEKT ŻYCIA	13
4.1 ZAINSPIROWANI KSIĘDZEM BOSKO.....	13
4.2 ZAINSPIROWANY PRZYKŁADEM WSPÓLPRACOWNIKÓW.....	14
5. ZALEŻNOŚĆ UZUPEŁNIAJĄCA SIĘ FORMACJI OSOBISTEJ I FORMACJI W STOWARZYSZENIU.....	14
CZĘŚĆ DRUGA:	
FORMACJA OSOBISTA WSPÓLPRACOWNIKA	15
1. CELE	17
2. WYMAGANIA	17
3. MIEJSCA I ŚRODKI.....	19
CZĘŚĆ TRZECIA:	
FORMACJA W STOWARZYSZENIU.....	22
1. CELE, CHARAKTERYSTYKA I KRYTERIA	23
1.1 CELE	23
1.2 CHARAKTERYSTYKA.....	24
1.2.1 formacja doktrynalna.....	24
1.2.2 duchowa	24
1.2.3 apostołska.....	24
1.2.4 uważna na wskazania zawarte w nauczaniu Papieża i biskupów;	24
1.2.5 otwarta na rzeczywistość społeczną.....	25
1.3 KRYTERIA.....	25
1.3.1 Kryteria podstawowe	25
1.3.2 Kryteria organizacyjne.....	26
2. METODOLOGIA.....	27
2.1 PROCES FORMACYJNY	27
2.2 IMPLIKACJE PRAKTYCZNE.....	28
3. FORMACJA POCZĄTKOWA.....	29
3.1 CELE	30
3.2 PROPOZYCJA	30
3.2.1 Pierwsze zbliżenie	30

3.2.2	<i>Komu złożyć propozycję</i>	31
3.2.3	<i>Towarzyszenie</i>	31
3.2.4	<i>Rozeznanie</i>	32
3.2.5	<i>Wybór i wstąpienie do Stowarzyszenia</i>	32
3.3	TREŚCI FORMACYJNE	33
3.3.1	<i>Korzenie i historia (Załącznik I)</i>	33
3.3.2	<i>Pogłębienie tożsamości (por. Załącznik II)</i>	35
4.	FORMACJA CIĄGŁA	40
4.1	CELE	41
4.2	TREŚCI FORMACYJNE	41
4.3	MOMENTY I ŚRODKI	42
5.	FORMATORZY WSPÓLPRACOWNIKÓW SALEZJAŃSKICH	44
5.1	CELE	45
5.2	KTO JEST FORMATOREM	45
5.3	FORMOWAĆ FORMATORÓW	46
5.4	ODPOWIEDZIALNI ZA FORMACJĘ	47
	ZAKOŃCZENIE	48

Bibliografia:

1. Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*, nn. 4; 7; 28-33
2. Jan Paweł II, *Christifideles laici*, całość tekstu, szczególnie zaś nn. 55-63
3. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, nn. 1776-1785
4. *Regulamin Życia Apostolskiego*, art. 36-38
5. *Regulamin Życia Apostolskiego. Komentarz oficjalny*.
6. *Akta Światowego Kongresu Współpracowników*, Rzym 1985
7. Viganò E., *List do Współpracowników*, 1986.

Przedmowa

*Drodzy Współpracownicy i Współpracownice,
z momentem opracowania niniejszych „Wskazań formacyjnych”, przedyskutowanych i zaaprobowanych przez Konsultę Światową, Wasze Stowarzyszenie osiąga kolejny cel: zbiera w jedną całość własne doświadczenie formacyjne i daje je do dyspozycji wszystkich; jest to propozycja wzrastania każdego z członków i poszczególnych Ośrodków.*

W ten sposób, po „Regulaminie Życia Apostolskiego” (wraz z odnoszącym się do niego „Komentarzem oficjalnym”) i po „Manuale Odpowiedzialnych”, uzupełniona zostaje trylogia dokumentów, które w jasny sposób opisują tożsamość Stowarzyszenia i wskazują sposób jej przeżywania.

Te trzy dokumenty mają jeden jedyny cel: doprowadzić Współpracownika do zrozumienia bogactwa własnego powołania i pomóc mu odpowiedzieć na wyzwania jakie świat, a zwłaszcza ludzie młodzi, stawiają wierze chrześcijańskiej i misji salezjańskiej.

Ta właśnie sytuacja wymaga dojrzałości ludzkiej, pogłębienia wiary, otwartości kulturowej i przygotowania apostolskiego, które stanowią fundament niniejszych „Wskazań formacyjnych”, wraz z tym, na co wskazuje adhortacja „Christifideles laici” (por. nn. 57-63).

Realizując te wskazania formacyjne, Współpracownicy zdołają animować „od środka” własne Stowarzyszenie. Owszem, animacja łączy się nieodzownie z duchowością.

Te wskazówki formacyjne przyciągną do Stowarzyszenia nowych kandydatów, młodszych i starszych, pragnących żyć pełnią autentycznego i atrakcyjnego życia duchowego. Prócz tego, staną się one elementami wpływającymi pozytywnie na całą Rodzinę Salezjańską, zgodnie z intencjami ks. Bosko i wymaganiami dnia dzisiejszego.

A zatem, czymś koniecznym pozostaje wzbudzenie we wszystkich głębokiego przekonania, że zaangażowanie formacyjne jest konieczne; ze względu na dobro osoby, ze względu na przetrwanie Stowarzyszenia oraz ze względu na wpływ jaki ma ona w odniesieniu do podejmowanego działania. Wszelkie działania pozostają mało owocne, gdy nie przybierają postaci świadectwa i gdy pozbawione są odpowiednich perspektyw.

Trzeba rozpowszechnić przekonanie, że formacja jest procesem niekończącym się. Kultura stawia nam zawsze nowe pytania. Kościół, prowadzony przez Ducha Świętego, dostarcza nam ciągle nowych bodźców doktrynalnych, duszpasterskich i duchowych. Samo dzisiejsze życie posiada różne okresy, z ich problemami i możliwościami, których nie znaleźmy

wcześniej. Tak więc nigdy nie można uważać się za kogoś, kto dopełnił formacji raz na zawsze.

Biorąc to wszystko pod uwagę, jest czymś oczywistym, że właściwym czasem formacji stalej jest samo życie, przeżywane z wiarą zawsze pogłębianą, podczas gdy „szczególnie mocne momenty formacyjne”, które są oczywiście konieczne, stanowią rodzaj bodźca i czegoś, co umacnia.

Głównym odpowiedzialnym za formację staje się sam człowiek, osobiście, zdolny do stworzenia syntezy różnych momentów i „treści” swojego życia oraz potrafiący dostosować wskazane cele do swojej osobistej sytuacji życiowej.

Dziękujemy Konsulacie Światowej za pracę wykonaną z powagą i z kompetencją.

Każdemu Współpracownikowi życzę, by w niniejszym dokumencie znalazł pomoc do stania się współpracownikiem samego Boga, w duchu św. Jana Bosko.

A nad Stowarzyszeniem wypraszam błogosławieństwa Maryi Wspomożycielki, ażeby dla wszystkich Współpracowników było ono ciągłym źródłem duchowego umocnienia.

Juan E. Vecchi

Przełożony Generalny

Rzym, dnia 14 września 1996.

Wprowadzenie

Dokument, który otrzymujemy właśnie do rąk, jest owocem pracy wielu Współpracowników i licznych struktur naszego Stowarzyszenia. Opracowując go, zanalizowano i dowartościowano materiał przesłany – na prośbę Koordynatora Generalnego – przez poszczególnych członków Stowarzyszenia i przez różne Rady inspektorialne, jak również dokumenty na temat formacji i projekty formacyjne – poczynając od *Regulaminu Życia Apostolskiego* z 1986 r., a kończąc na najbardziej aktualnych – opracowanych przez różne grupy naszego Stowarzyszenia.

Niniejsze *Wskazania formacyjne* (opracowane – na prośbę Konsulaty Światowej, zebranej w Castellammare w 1994 r. – przez niewielką grupę osób, koordynowaną przez Nino Sammartano) odzwierciedlają i dowartościowują to wszystko, co zostało przemyślane i już zrealizowane w odniesieniu do formacji, w różnych kontekstach, w jakich istnieje nasze Stowarzyszenie. Grupa opracowująca ten dokument zanalizowała całość materiału, danego jej do dyspozycji przez Sekretariat Centralny i na jego bazie opracowała niniejsze *Wskazania formacyjne*, które zostały następnie przestudiowane, przedyskutowane, ponownie opracowane i zaaprobowane przez Konsultę Światową, zebraną w Rzymie – Pisana, w dniach 23-30 lipca 1996 r.

Wskazania formacyjne podzielono na trzy części.

Część pierwsza – **Czym jest formacja** – stanowi rodzaj wprowadzenia, którego celem jest przedstawienie pojęć podstawowych, odnoszących się do formacji i do procesu formacyjnego osoby ludzkiej, do chrześcijanina, do świeckiego salezjanina, w przekonaniu, że Współpracownik Salezjański pragnie osiągnąć dojrzałość ludzką, pragnie coraz to doskonalej kroczyć za Chrystusem i chce najpełniej jak to możliwe przeżywać powołanie salezjańskie.

Dwie kolejne części stanowią rozwinięcie części pierwszej.

Część druga – **Formacja osobista Współpracownika** – pragnie podkreślić (zdefiniować) osobistą odpowiedzialność Współpracownika za formację, opisując jej poszczególne elementy i sposoby jej realizowania.

Część trzecia – **Formacja w Stowarzyszeniu** – definiuje odpowiedzialność Stowarzyszenia za formację poszczególnych jego członków; wskazuje wszystko to, co ono może i co powinno uczynić w tym celu.

Odbiorcy i cel niniejszego dokumentu

1. Odbiorcy

Są nimi Odpowiedzialni za Stowarzyszenie (członkowie Rad, na różnych jej szczeblach) i animatorzy, zajmujący się formacją.

2. Cel

Niniejsze *Wskazania formacyjne* pragną określić istotne zasady, kryteria, wskazania i ukierunkowania, które pozwolą Odpowiedzialnym za Stowarzyszenie i animatorom, zajmującym się formacją, zaplanować proces formacyjny w różnych kontekstach społeczno-kulturowych i kościelnych, w których żyją Współpracownicy; podkreślana one to, co jest wspólne i jednoczące, a zarazem respektują różnorodność w odniesieniu do sytuacji środowiskowych i kulturowych (por. *RZA. Komentarz oficjalny*).

Tak więc, dokument ten nie jest jakimś praktycznym podręcznikiem formacyjnym, ani jakąś pomocą formacyjną; są to *Wskazania*, bądź pewien organiczny zbiór wskazań podstawowych, które – rozwijając to, co zawarte jest w *Regulaminie Życia Apostolskiego* – ofiarowują wskazówki wspólne dla procesu formacyjnego, a zarazem możliwe do zrealizowania w różnorodnych sytuacjach naszego Stowarzyszenia.

Nie można mylić *Wskazań formacyjnych* z jakimś prostym planem formacji. Stanowią one dokument bardziej ogólny, zawierający elementy zasadnicze (zasady, kryteria, wskazania, ukierunkowania itp.), które trzeba wziąć pod uwagę w opracowywaniu planów formacji, rocznych i wieloletnich.

Nb. Do *Wskazań formacyjnych* dołączono dwa „Załączniki”, zawierające tematy już opracowane, w formie schematycznej, które mogą zostać użyte w celu przygotowania własnych projektów formacyjnych.

Wprowadzenie ogólne:

Jakich Współpracowników chcemy uformować

Takich, którzy byliby:

- przekonanymi świadkami Chrystusa,
- żywymi członkami Kościoła,
- osobami świeckimi, zdolnymi animować po chrześcijańsku rzeczywistość społeczną,
- apostołami, ze względu na Królestwo Boże,
- chrześcijanami zmierzającymi do własnego uświęcenia poprzez życie według projektu apostoelskiego Księdza Bosko,
- odpowiedzialnymi członkami Stowarzyszenia...

Jedyną odpowiedzią jest formacja.

Pomagajmy sobie w stawaniu się takimi, jakimi powinniśmy być ze względu na nasze powołanie!

CZĘŚĆ PIERWSZA

Czym jest formacja

Przez mądrze zaplanowaną formację trzeba ... wykształcać należytą dojrzałość ludzką, dowiedzioną zwłaszcza przez pewną stałość ducha, zdolność podejmowania rozważnych decyzji oraz właściwy sposób osądzania zdarzeń i ludzi. Niechaj alumni przyzwyczajają się rozwijać należycie własne zdolności, niech wyrabiają w sobie siłę ducha i w ogóle niech nauczą się cenić te cnoty, które u ludzi większym cieszą się uznaniem i zalecają służbę Chrystusowego. A cnotami tego rodzaju są: szczerłość ducha, stałe przestrzeganie sprawiedliwości, dotrzymywanie przyrzeczeń, grzeczność w postępowaniu, a w rozmowach - skromność połączona z miłością.

(Oplatam totus, nr 11 – przez analogię –)

Ewangeliczny obraz krzewu winnego i latorośli ukazuje nam jeszcze jeden podstawowy aspekt życia i misji świeckich: wezwanie do stałego wzrastania, dojrzewania i przynoszenia obfitszego owocu.

(Christifideles laici, nr 57)

Powołanie na Współpracownika jest zaproszeniem do wejścia na drogę stopniowego rozwijania tego, co zapoczątkowane zostało w momencie chrztu św., a co rozwija się poprzez zaangażowanie w realizację misji salezjańskiej i poprzez życie według charyzmatu duchowego Księdza Bosko.

(RZA. Komentarz oficjalny)

1. Podmiot formacji

By móc zrozumieć czym jest formacja i jakiego wymaga ona zaangażowania, musimy wpieryw zapytać o to, kto jest jej podmiotem. Owszem, nasz sposób rozumienia formacji zależy od sposobu rozumienia przez nas jej podmiotu.

Podmiotem formacji jest osoba, tzn. człowiek z całym swym bogactwem, które tworzy jego osobiste „bycie”.

W rzeczywistości, osoba:

- jest istotą złożoną z **wielu zharmonizowanych wymiarów** (wymiar fizyczny, seksualny, intelektualny, psychiczno-uczuciowy, działający, moralny i duchowy), tworzących jej tożsamość, jej jedyną i niepowtarzalną podmiotowość;
- posiada wrodzony **instynkt społeczny**, tzn. w sposób naturalny jest istotą otwartą i wezwaną do wchodzenia w relacje z innymi, nie tylko po to, by coś otrzymywać bądź dawać, ale także po to, by móc wyrazić samą siebie, by móc komunikować i zrealizować się;
- jest obdarzona **zdolnościami i talentami**, tzn. możliwościami, które w różny sposób są przyporządkowane konkretnemu byciu osobą; prócz tego osoba jest obdarzona różnymi **darami nadnaturalnymi** ofiarowanymi jej od Boga, wcielonymi i zintegrowanymi z darami naturalnymi.

Jednakże, wszelkie uzdolnienia osoby nie stanowią jeszcze czegoś, co osiągnęłoby jakąś pełnię, co posiadałoby się raz na zawsze. Osoba ludzka jest istotą otwartą na doskonalenie się: wszystkie jej możliwości (włączając w to dary pochodzące od Boga) muszą być rozwijane i pielęgnowane, i to nie tylko w tak zwanym okresie wychowawczym.

2. Formacja

Formacja jest zaangażowaniem i wysiłkiem, jakie człowiek podejmuje, także z pomocą innych, w celu harmonijnego **rozwoju** wszystkich wymiarów swojej osobowości. Z tego powodu, wszystko to, co prowadzi do rozwoju i do wzrostu osobowej potencjalności ma wartość formacyjną.

2.1 *Proces nie tylko intelektualny*

Formacja nie jest **wyłącznie teoretycznym** przyswojeniem sobie czegoś. Być może, istnieje pokusa sprowadzenia formacji do sfery wyłącznie intelektualnej, do widzenia w niej czegoś, co konkretyzuje się w procesie studiowania, podczas refleksji, czy słuchania jakiejś konferencji. Oczywiście, elementy te sprzyjają formacji osobowej, ale jej nie wyczerpują.

Formacja jest o wiele szerszym **procesem dojrzewania**, który dotyczy całej osoby. Możemy poniekąd powiedzieć, że „karmi się” ona wszelkimi poszukiwaniami i refleksją; wzmacnia się w modlitwie i poprzez zaangażowanie, w dialogu z Bogiem i w działaniu; wzbogaca się w odniesieniu do doświadczeń, tak osobistych, jak i innych osób; poszerza się i weryfikuje się w dialogu i w konfrontacji z innymi osobami.

Formacja, w szczególności, integruje studium i zaangażowanie praktyczne, refleksję i działanie, tak jak na to wskazuje najlepsza tradycja salezjańska. *Ksiądz Bosko* – przypomina nam *Komentarz oficjalny do RŻA*– *nie ufał nigdy formacji zbyt teoretycznej, która pomijała odniesienie do życia. Proponował doktrynę, która oświecałaby praktykę i chciał praktyki, która bazowałaby na refleksji; a wszystko to po to, by podejmowane działania pozostawały zakorzenione w rzeczywistości i były bardziej efektywne w swoim wymiarze apostołskim: taki jest sens konkretności, charakterystyczny dla jego duchowości.*

2.2 *Proces stopniowy i jednoczący*

Formacja jest procesem stopniowym i jednoczącym, a to dlatego, że jej wymiary i zdolności rozwijają się i dojrzewają **etapami i jednocześnie**. Ponadto, pozostaje ona w stałym odniesieniu do **formacji sumienia**, które ukierunkowuje i nadaje sens rozwojowi osobistych zdolności.

3. Sumienie oświecone Słowem Bożym

Nas, Współpracowników, interesuje formacja rozumiana nie tylko z punktu widzenia ludzkiego, ale także z punktu widzenia chrześcijańskiego. Chrześcijanin wie, że Chrystus jest jego Mistrzem i z tego powodu dąży on do tego, by własne życie upodobnić do życia samego Chrystusa. Formacja Współpracownika jest więc jakimś *stałym procesem osobistego dojrzewania i upodabniania się do Chrystusa, zgodnie z wolą Ojca, pod kierunkiem Ducha Świętego* (ChL, nr 57).

To dlatego chrześcijanin, formując własne sumienie odnosi się **do prawd i wartości ewangelicznych**, objawionych i przepowiadane przez Chrystusa oraz zakorzenionych w projekcie Stworzenia i Odkupienia.

W ten sposób, poprzez formację i oświecony Słowem Bożym, chrześcijanin odkrywa, z coraz to większą jasnością, **powołanie skierowane do niego przez Boga**; w ten też sposób dojrzewa jego dyspozycyjność do przeżywania własnej misji oraz do konstruowania projektu własnego życia w odniesieniu do tejże misji. Prócz tego, formacja sprawia, że chrześcijanin uczy się przeżywać wiarę jako pewną **jedność**, osiąga koherencję między „**być**” a „**działać**”, i ciągłość pomiędzy **modlitwą a działaniem**.

4. Projekt życia

W swoim zaangażowaniu, zmierzającym do upodobnienia się do Chrystusa, chrześcijanin może odnosić się do różnorodnych **modelów ludzkich**, do osób, które upodobniły się do Chrystusa: **święci**. Święci wszystkim nam dają konkretne, żywe przykłady tego, czym jest upodobnienie się do Chrystusa i w ten właśnie sposób wskazują nam pewne drogi życia chrześcijańskiego i chrześcijańskiego zaangażowania.

4.1 Zainspirowani Księdzem Bosko

Współpracownik salezjański, w zaangażowaniu zmierzającym do upodobnienia się do Chrystusa, inspiruje się **doświadczeniem wiary i zaangażowania apostołskiego, przeżywanego i zaświadczonego przez św. Jana Bosko** (*stara się żyć Ewangelią – jak czytamy w RŻA – w szkole św. Jana Bosko*).

Czyni on własnymi wartości ewangeliczne, przeżywając je w ten sam sposób w jaki żył nimi Ksiądz Bosko.

Poprzez formację Współpracownik odkrywa i wypełnia swe powołanie do kroczenia za Chrystusem i do zaangażowania się w misję Kościoła, przyłączając się do **projektu apostołskiego św. Jana Bosko**.

A zatem, jego formacja zmierza do świadomego wejścia na drogę procesu, który doprowadza go do przyjęcia za własny projektu Księdza Bosko, jako projektu własnego i przeżywanego w codzienności.

4.2 Zainspirowany przykładem Współpracowników

Ponadto, Współpracownik inspiruje się tymi Współpracownikami, których życie zaświadcza o osiągnięciu świętości salezjańskiej (Mama Margherita, Dorotea Chopitea, Alessandrina Costa, Attalio Giordani, itd.)

5. Zależność uzupełniająca się formacji osobistej i formacji w Stowarzyszeniu

Z tego, co dotychczas powiedziano łatwo dojść do wniosku, że czynniki formacyjne zewnętrzne wobec osoby mogą wpływać na proces formacyjny, lecz nie mogą zastąpić wysiłku wewnętrznego, który musi być podjęty przez każdego indywidualnie. Rozumie się przez to, że formacja Współpracownika to przede wszystkim czyn i odpowiedzialność osobista.

Niemniej jednak w osobistej formacji pomaga aktywność formacyjna podejmowana przez Stowarzyszenie na rzecz swoich członków.

Z tego powodu będzie się teraz traktowało o tych dwóch aspektach komplementarnych i nierozzerwalnych w formacji Współpracownika.

CZĘŚĆ DRUGA

Formacja osobista Współpracownika

W dziele wychowania niektóre przekonania okazują się szczególnie konieczne i płodne. Przede wszystkim przekonanie o tym, że prawdziwą i skuteczną formację można zapewnić tylko wtedy, gdy każdy podejmie i będzie rozwijał odpowiedzialność za własną formację. Odpowiedzialność ta przybiera zasadniczo postać „samowychowania”.

(Christifideles laici, nr 63)

Współpracownik jest pierwszym i głównym odpowiedzialnym za własną formację.

(RŻA, art. 38.1)

Formacja jest aktem osobistym: każdy bierze na siebie samego odpowiedzialność za osobistą formację, zgodnie z własnymi możliwościami

(RŻA. Komentarz oficjalny)

Formacja jest aktem osobistym

Współpracownik, świadomy wymagań formacji ciąglej:

- *rozwija swoje zdolności ludzkie, aby móc coraz lepiej wypełniać swoje obowiązki rodzinne, zawodowe i cywilne;*
- *troszczy się o dojrzałość własnej wiary i miłości, wzrastając w zjednoczeniu z Bogiem, aby czynić swoje życie bardziej ewangelicznym i salezjańskim;*
- *przeznacza czas na refleksję i studium, aby zgłębiać Pismo święte, naukę Kościoła, znajomość Księdza Bosko;*
- *podnosi swoje kwalifikacje na odcinku apostolatu i zadań, do których jest wezwany.*

(RZA, art. 37.2)

Wprowadzenie

W proponowanej przez nas formacji zwracamy się do osób, które już zdecydowały się iść za głosem powołania na Współpracownika Salezjańskiego. Stąd musi ona być wymagająca, poczynawszy od tej osobistej.

Przez formację osobistą bądź autoformację (samowychowanie) rozumiemy zaangażowanie i wysiłek, podejmowane w tym celu, by osiągnąć dojrzałość ludzką i zapewnić wzrost w wierze, a także w pełniejszym życiu charyzmatem i misją salezjańską, którą Współpracownik przyjmuje z samego siebie, z własnej inicjatywy, tak w fazie przygotowującej go do wstąpienia w szeregi Stowarzyszenia, jak i po oficjalnym złożeniu Przyrzeczeń, to znaczy przez całe życie.

Z drugiej strony formacja każdego chrześcijanina, bądź jest **osobista**, bądź jej w ogóle nie ma. Realizuje się ona jeśli wpływa na racje i na kryteria życia, oceny i działania, a także wtedy, gdy zwraca się bezpośrednio w stronę osobistej odpowiedzialności za wzrost. *Każdy Współpracownik - czytamy w Komentarzu oficjalnym do RZA – jest odpowiedzialny za własne życie, za własne możliwości i za wierność powołaniu salezjańskiemu; jako taki nie może zrzucić na innych odpowiedzialności za własną formację.*

Podstawowym warunkiem formacji osobistej jest wewnętrzne nastawienie na poszukiwania i na nieustanne zaangażowanie się we wzrost, w wypełnianie własnych zadań i własnej odpowiedzialności, a także w szczerze stawanie się darem dla innych i w relację z Bogiem. Formacja pozbawiona takiej postawy pozostaje sztuczną i nie przynosi znaczących

owoców. W istocie formacja nie jest czymś, co otrzymuje się z zewnątrz, lecz czymś, co dojrzewa i co zdobywa się poprzez wysiłek wewnętrzny.

Taka wewnętrzna postawa, nastawiona na poszukiwanie, zawiera w sobie także gotowość do słuchania sugestii Ducha Świętego, który mówi do człowieka w jego sercu. *Uległość Duchowi Świętemu* – czytamy w *Komentarzu oficjalnym do RŻA* – jest nieodzownym warunkiem wywiązania się w spójny sposób za osobiste zaangażowanie się we własną formację.

1. Cele

Poprzez formację osobistą Współpracownik postanawia sporządzić własny projekt życia, w społeczeństwie i w Kościele, w zgodzie z powołaniem danym mu od Boga.

W szczególności zaś postanawia:

- rozwinąć i pozwolić dojrzeć oraz przynieść owoc własnym możliwościom;
- wzmocnić własną wiarę i pogłębić wymagania życia chrześcijańskiego;
- nabyć duchowość salezjańską świecką, coraz to bardziej dojrzałą i pogłębiającą.

2. Wymagania

Formacja osobista wymaga następujących elementów.

2.1 *Udoskonalić własny charakter*, będąc świadomym własnych wad i proponując wzrost stopniowy i możliwy do zrealizowania. Własny charakter nie jest czymś niezmiennym: znajomość własnych wad i cierpliwe ćwiczenie się w ich przewyciężaniu sprawiają, że charakter można udoskonalić.

2.2 *Rozwinąć własne zdolności* ludzkie i zawodowe oraz zdobyć jakąś przekonywującą etykę zawodową. W tym kontekście autoformacji należy unikać tak przeceniania, jak niedoceniań własnych zdolności; trzeba mieć świadomość zadań i powinności, a także kwalifikacji odnoszących się do wykonywanego

zawodu, którego nie należy redukować do prostej aktywności zarobkowej, lecz który należy rozumieć jako służbę wobec innych i jako środek naszego wkładu w tworzenie dobra wspólnego (*W pracy ... Współpracownik jest kontynuatorem stwórczego dzieła Boga i świadkiem Chrystusa; por. RŻA, art. 10*).

2.3 *Wzrastać w zdolnościach interpersonalnych*, z tego co zamyka nas na innych; zdając sobie sprawę z własnego egocentryzmu i podświadomych lęków oraz wychowując się do postrzegania i do brania pod uwagę racji innych osób, a także do pogłębiania w sobie postawy otwartości i zaufania. Zdolności interpersonalne to nie tyle pochodna ludzkiego temperamentu, bardziej bądź mniej społecznego, lecz coś, co może zostać rozwinięte i coś, w czym można wzrastać poprzez nieustanną pracę zmierzającą do osiągnięcia postawy otwartości i przezwyciężenia uwarunkowań wewnętrznych (*W swoich kontaktach – mówi RŻA – praktykuje „dobroć”, którą zalecał Ksiądz Bosko. Stara się być otwartym i serdecznym, gotowym do postawienia pierwszego kroku i do okazania dobroci, szacunku i cierpliwości; art. 31.2*).

2.4 *Robić postępy na drodze wiary*, dojrzewając do coraz to bardziej świadomej przynależności do Chrystusa i do Ewangelii. Nie traktujemy tu o jakimś przyłgnięciu rozumowym (o rozumowo przyswojonych prawdach wiary), ale o przynależności, która **ukierunkowuje całość życia** (*Współpracownik chce naśladować Jezusa Chrystusa, Człowieka doskonałego, wysłanego przez Ojca, aby służyć ludziom w świecie. Dąży przez to do urzeczywistnienia, w zwyczajnych warunkach życiowych, ewangelicznego ideału miłości Boga i bliźniego. RŻA, art. 7*).

2.5 *Przyswoić sobie i pogłębić charyzmat salezjański*, jak również uczestniczyć w projekcie apostoelskim Księdza Bosko. Ten typ zaangażowania nie jest tożsamy (nie „nakłada się”) z zaangażowaniem, którego celem jest wzrost w wierze. Pogłębienie charyzmatu salezjańskiego jest dla Współpracownika wymaganiem zmierzającym do bardziej autentycznego i wiernego przeżywania powołania

otrzymanego w momencie chrztu św., według doświadczenia duchowo-apostolskiego Księdza Bosko (*Czyni to ożywiony duchem salezjańskim, okazując wszędzie szczególne zainteresowanie młodzieżą będącą w potrzebie. RZA, art. 7*).

2.6 Wzmocnić zdrowy sens moralny, by móc przeżywać w sposób krytyczny rzeczywistość świata współczesnego:

- pozyskując wolność wobec uwarunkowań teoretycznych i praktycznych proponowanych przez konformizm i permissywizm;
- kierować się kryteriami oraz wartościami autentycznymi i uniwersalnymi, w świetle Słowa Bożego (*Współpracownik przyjmuje nowości, kierując się krytycznym zmysłem chrześcijańskim; integruje w swoim życiu „wszystko to, co dobre”. RZA, art. 29.1*).

2.7 Zrozumieć „znaki czasów” – co uzyskuje się przez uważne analizowanie faktów i interesowanie się rzeczywistością społeczną świata współczesnego –, jak również umieć **dostrzec sytuacje biedy i osób potrzebujących, wymagań własnego środowiska**, przede wszystkim te, które odnoszą się do ludzi młodych, rodzin i środowisk ludowych. W istocie, Współpracownik formuje się przez **bycie** i przez **pracę**, przez świadectwo i przez działanie, przez **rozpowszechnianie** – jak chciał Ksiądz Bosko – **siły miłosierdzia** (*Współpracownik, uważny na rzeczywistość i na znaki czasów, odznacza się konkretnością, umie rozeznaczyć plany Boże i angażuje się z duchem inicjatywy, aby dać odpowiedź na potrzeby, z jakimi się spotyka. RZA, art. 30.2*).

2.8 Świadomie przygotować się do owocnego apostołatu, rozwijając własne zdolności apostołskie i angażując się konkretnie w jakiś jego typ.

3. Miejsca i środki

Gdzie realizuje się formacja osobista? Realizuje się ona w życiu każdego. **Całe życie**, przeżywane w świetle wiary, jest **miejscem podstawowym** formacji osobistej.

Naturalnie, by samo życie stało się miejscem formacji czymś nieodzownym jest przeżywanie własnych doświadczeń jako przedmiotu osobistego zaangażowania formacyjnego.

Niemniej jednak, chcąc wskazać miejsca i środki szczególnie uprzywilejowane w kontekście formacji osobistej, proponujemy:

- refleksję, regularną i okresową, w świetle Ewangelii i *RŻA*, której przedmiotem jest własne życie, zachowania, relacje i zaangażowania wobec samych siebie, wobec członków rodziny, innych osób, społeczeństwa, wspólnoty kościelnej, Boga;
- zdobywanie coraz to lepszych kwalifikacji zawodowych przez udoskonalanie własnej działalności lub aktywności zawodowej i przez przyjęcie specyficznych form zaangażowania apostołskiego (*Współpracownik podnosi swoje kwalifikacje na odcinku apostołatu i zadań, do których jest wezwany. RŻA, art. 37.2*);
- informację i refleksję, w świetle wiary, na temat wydarzeń, faktów i sytuacji społecznych świata współczesnego (*Współpracownik czuje się ściśle złączony ze światem, w którym żyje. RŻA, art. 29.1*);
- lekturę i rozważanie, o ile to możliwe codzienne, Słowa Bożego (*Czytając i medytując możliwie codziennie Słowo Boże, uczy się widzieć i osądzać wszystko w Bożym świetle. RŻA, art. 33.2*);
- aktywne i świadome uczestniczenie w liturgii i w misji Kościoła (*Współpracownik uczestniczy czynnie w liturgii i docenia formy pobożności ludowej, które mogą wzbogacać jego życie duchowe. RŻA, art. 33.1*);
- codzienny rachunek sumienia (*Współpracownik każdego dnia przeznaczony czas na osobisty dialog z Panem. RŻA, art. 33.2*);
- częste przystępowanie do sakramentów pokuty i Eucharystii (*Eucharystia jest dla niego źródłem miłości duszpasterskiej. W Sakramencie Pojednania spotyka miłosierdzie Ojca i naznacza swoje życie dynamizmem stałego nawracania się, co pomaga mu wzrastać w miłości. RŻA, art. 33.3*);
- kierownictwo duchowe (*Współpracownik przypisuje wagę życiu modlitwy i kierownictwu duchowemu. RŻA, art. 38.1*);
- przyswojenie sobie i nieustanne odnoszenie się do *RŻA* i do *Komentarza oficjalnego do RŻA*, a także lektura innych pomocy Współpracowników (*Współpracownik porównując swoje życie z Ewangelią i z obecnym Regulaminem,*

Współpracownik nabiera gotowości do dawania odnowionego świadectwa i do bardziej wielkodusznej służby. RŻA, art. 34.2);

- medytacyjną lekturę życiorysu Księdza Bosko i innych świętych Rodziny Salezjańskiej, a także jakiegoś tekstu z duchowości salezjańskiej (Owszem, prócz czci oddawanej Księdzu Bosko, Współpracownik Salezjański *czci ze szczególnym umiłowaniem św. Franciszka Salezego, św. Marię Dominikę Mazzarello, św. Dominika Savio oraz innych świętych i błogosławionych Rodziny Salezjańskiej. RŻA, art. 35.3);*
- lekturę książek, czasopism i gazet katolickich;
- odnoszenie się do środków masowego przekazu, zwłaszcza zaś do telewizji, z zachowaniem kryterium oceny ewangelicznej.

CZEŚĆ TRZECIA

Formacja w Stowarzyszeniu

Także grupy, stowarzyszenia i ruchy mają swoje miejsce w formacji świeckich. Każde bowiem z tych zrzeszeń przy pomocy sobie właściwych metod umożliwia formację głęboko wszczepioną w doświadczenie życia apostołskiego.

(Christifideles laici, nr 62)

Stowarzyszenie wspiera i podtrzymuje formację osobistą i grupową swoich członków przez działanie wykwalifikowanych Współpracowników oraz przez Delegata/kę działających w poczuciu współodpowiedzialności.

(RŻA, art. 38.2)

Formacja w Stowarzyszeniu

Wprowadzenie

Przez formację w Stowarzyszeniu rozumiemy pomoc jaką ofiarowuje ono Współpracownikom w celu dojrzenia w nich powołania oraz nieustannego jego rozwoju. Jest to formacja zaprogramowana i dana w perspektywie formacji osobistej Współpracownika: podtrzymuje ją, ubogaca i stwarza możliwości, których nie ma żaden pojedynczy Współpracownik. Z tego wynika, iż formacja osobista Współpracownika, uzupełnia się przez formację proponowaną przez Stowarzyszenie, która podtrzymuje też sens przynależności do Kościoła, do samego Stowarzyszenia i do Rodziny Salezjańskiej.

Droga formacyjna proponowana przez Stowarzyszenie, w jej specyficznych formach, nie jest czymś fakultatywnym dla Współpracownika czy dla Aspiranta. *Regulamin Życia Apostolskiego*, na poziomie formacji początkowej, twierdzi że *kto pragnie wstąpić do Stowarzyszenia, akceptuje odpowiedni program przygotowania, który trwa przez czas konieczny do zweryfikowania własnego powołania (RZA, art. 36.1)*; a następnie podkreśla konieczność formacji ciągłej, po złożeniu Przyrzeczeń (por. *RZA, art. 37*).

1. Cele, charakterystyka i kryteria

1.1 Cele

Poprzez proponowane programy i podejmowane inicjatywy formacyjne, Stowarzyszenie stara się pomóc Współpracownikom w ich **formacji integralnej**: ludzkiej, chrześcijańskiej, świeckiej i salezjańskiej.

Ludzka: zmierza do ugruntowania i rozwoju we Współpracownikach autentycznych wartości ludzkich, takich jak zmysł społeczny, szczerłość, dobroć, sprawiedliwość, wolność, hojność, moc ducha, itp.

Chrześcijańska: pragnie uczynić bardziej świadomym i bardziej zdecydowanym przeżywanie wiary i naśladowanie Chrystusa.

Świecka: ukierunkowuje i animuje rzeczywistość świecką, zgodnie z wartościami ewangelicznymi.

Salezjańska: sprzyja zasymilowaniu charyzmatu salezjańskiego Księdza Bosko i uczestniczeniu w misji salezjańskiej.

1.2 Charakterystyka

Wziąwszy pod uwagę cele formacji ofiarowanej przez Stowarzyszenie – uformować Współpracownika jako misjonarza salezjańskiego, żyjącego w świecie – formacja ta stawia istotne wymagania, które przedstawić można jako pewne specyficzne charakterystyki, wymienione poniżej, bez żadnego precyzyjnego ich uporządkowania.

Traktuje się o formacji:

- 1.2.1 doktrynalnej**, troszczącej się o pogłębienie prawd wiary w celu doprowadzenia do bardziej pogłębionej przynależności do Kościoła, jak również do uzyskania dojrzałej zdolności *świadczenia o nadziei* chrześcijańskiej, ze szczególnym uwzględnieniem katolickiej nauki społecznej (por. *ChL*, nr 60.d);
- 1.2.2 duchowej**, która pragnie sprzyjać coraz to pełniejszemu zjednoczeniu z Chrystusem i uleganiu natchnieniom Ducha Świętego, który wzywa i który posyła (*W życiu każdego człowieka, który jest wezwany do stałego pogłębiania zażyłości z Jezusem Chrystusem, wierności woli Ojca oraz oddania się braciom w miłości i sprawiedliwości, miejsce uprzywilejowane winna zajmować formacja duchowa; ChL*, nr 60)
- 1.2.3 apostołskiej**, która chce rozwinąć i podtrzymać ducha misyjnego, poświęcenie się na rzecz odnowy społeczeństwa i ukierunkowania całej rzeczywistości ziemskiej ku Bogu;
- 1.2.4 uważnej na wskazania zawarte w nauczaniu** Papieża i biskupów, by współuczestniczyć w przedsięwzięciach Kościoła powszechnego i lokalnego (*Współpracownicy promują miłość i wierność wobec Papieża i biskupów oraz okazują uległość wobec ich nauczania i wskazań duszpasterskich. RZA*, art.

18.2), a także uważnej na wiarygodne źródła **salezjańskie**, by w sposób dynamiczny i uaktualniający podtrzymywać wierność charyzmatowi Księdza Bosko;

1.2.5 **otwartej na rzeczywistość społeczną**, na kulturę i wszystko to, co praktyczne (Współpracownik *kształtuje w sobie prawe sumienie w odniesieniu do własnej odpowiedzialności i współuczestnictwa w życiu społecznym: w wymiarze kultury, ekonomii i polityki. RŻA, art. 11.1).*

1.3 Kryteria

Formacja, tak jak posiada własne, istotne aspekty, które określają jej jakość, tak też, w Stowarzyszeniu, podlega kryteriom, które sprawiają, iż przynosi korzyści i jest skuteczna.

1.3.1 Kryteria podstawowe

1.3.1.1 Traktuje się o **formacji, na którą składa się refleksja i modlitwa, skoncentrowana na Słowie Bożym**, jako na źródle prawdy i rozeznania. Odniesienie do Słowa Bożego będzie musiało stanowić podstawowy punkt odniesienia każdego doświadczenia i inicjatywy formacyjnej, mającej miejsce w Stowarzyszeniu.

1.3.1.2 Mówimy o formacji **stopniowej**, regulowanej rytmemi asymilacji i dojrzewania wewnętrznego, a nie o akademickim rozwijaniu jakiś argumentów.

1.3.1.3 Myślimy o formacji **biorącej pod uwagę kontekst**. W programowaniu inicjatyw formacyjnych, Odpowiedzialni za Stowarzyszenie będą jednocześnie uważni na drogę, jaką kroczą **wspólnoty lokalne**, jak również na najbardziej szerokie **wskazania, proponowane przez plany formacyjno-duszpasterskie, tak kościelne, jak salezjańskie i pochodzące ze Stowarzyszenia**.

1.3.1.4 Idzie także o formację **zaangażowaną**, to jest taką, która stawia wymagania (*Formacja, która jest szczególnie intensywna i zobowiązująca w okresie początkowym, jest kontynuowana również po przyjęciu. RŻA, art. 37.1).*

a jednocześnie uważną, respektującą różne rytmy, poziomy, wymagania, z konieczności różne, poszczególnych osób.

1.3.1.5 Prócz tego, chodzi nam o formację **doświadczoną**, która, zaczynając od życia i kończąc na życiu, zwraca się ku byciu i działaniu osób, pobudzając ich kroczenie ku świętości i ich działalność apostołską.

1.3.1.6 Mówimy o formacji **grupowej**, otwartej na wkład wszystkich, gdzie wszyscy ubogacają się wzajemnie.

1.3.1.7 Traktujemy o formacji **uproszczonej i otwartej**, która każdemu pozwala uczestniczyć w doświadczeniu formacyjnym.

1.3.1.8 Na koniec zaznaczamy, iż idzie nam o formację **naznaczoną doświadczeniem trzech etapów: widzieć-ocenić-działać**, tj. taką, która nie ogranicza się do przyswojenia sobie jakiś prawd, lecz pobudza rozeznanie etyczne i zaangażowanie osobiste.

1.3.2 Kryteria organizacyjne

Powyższe kryteria pociągają za sobą inne, które odnoszą się do organizowania aktywności i inicjatyw specyficznie formacyjnych.

1.3.2.1 Spotkania formacyjne będą tak **zaplanowane**, by umożliwiły maksymalną wymianę między uczestnikami (co nie wyklucza znaczącego wkładu referentów).

1.3.2.2 Prócz tego, spotkania te będą prowadzone w taki sposób, by w największym stopniu zapewnić **aktywne uczestnictwo** możliwie wszystkich osób, jednakże bez przymusu. Trzeba być uważnym na to, by wszyscy uczestniczący mieli poczucie bycia wysłuchanymi i mówiącymi. Także z punktu widzenia strategicznego, tzn. w doborze osób i przedmiotów, będzie się preferowało to, co sprzyja postawie otwartości, wymianie i wzajemnej komunikacji.

2. Metodologia

Formacja Współpracownika, tak na poziomie osobistym jak na poziomie wspólnotowym, prowadzona w Stowarzyszeniu, jest procesem, który angażuje całą jego osobę, począwszy od tego, co w nim najgłębsze.

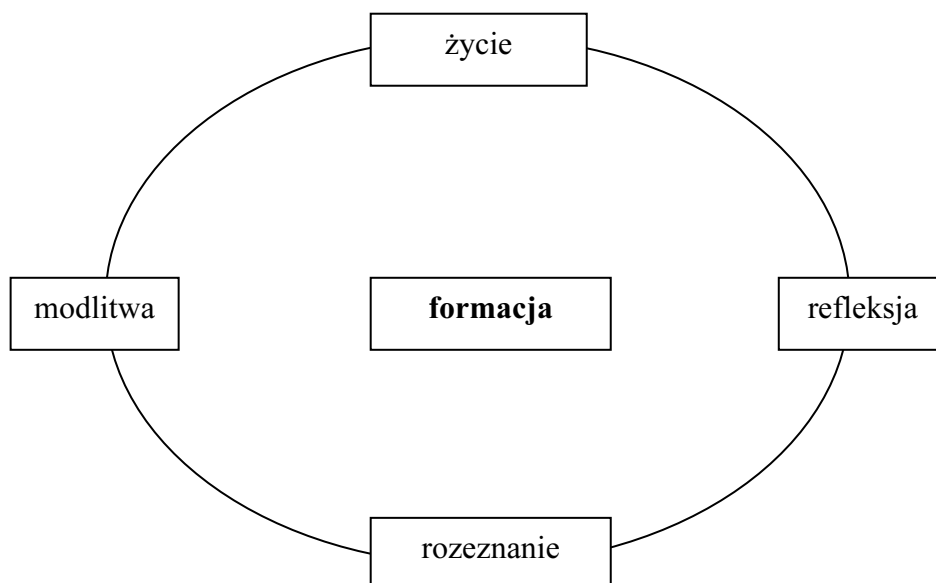
Nie traktuje się tu o jakichś formach informacji, które należałoby nabyć, lecz o najgłębszych przekonaniach i postawach, które należy rozwinąć. Traktuje się o pewnej drodze, która nie może być zakończona jeśli doświadczenie formacyjne pozostaje czymś wyłącznie powierzchownym wobec osoby, bądź ogranicza się do sfery poznania rozumowego.

Ważnym jest, by Współpracownik, jak również osoby mu towarzyszące w procesie formacyjnym, byli świadomi, że sprzyjają tej postawie „bycia w drodze”.

2.1 *Proces formacyjny*

Proces formacyjny osoby dokonuje się przez interakcję niektórych elementów, pozostających wobec siebie we wzajemnej relacji. Przeżywać osobiście ten proces, to po prostu wzrastać.

Możemy streścić te elementy w następujący sposób:

Wyjaśnienie powyższego schematu jest następujące:

- pierwszy element: punktem wyjścia jest osoba, z własnym doświadczeniem **życia** (jej własne sytuacje, wizja świata, sposób bycia, zaangażowanie).
- drugi element: życie nie może być zwykłym powtarzaniem rzeczy. Musi być przeżywane świadomie, a zatem domaga się **refleksji** (studium, medytacja Słowa Bożego, pogłębienie doświadczeń kulturowych, doktrynalnych i duchowych).
- trzeci element: refleksja powoduje lepsze **rozeznanie**, bądź lepszą zdolność rozumienia, oceniania, rozróżniania faktów i wartości.
- czwarty element: rozeznanie staje się głębsze poprzez doświadczenie **modlitwy**, w dialogu z Bogiem i w staraniu się o przyłgnięcie do Jego woli, gdzie dojrzewają wybory i postawy, które odnawiają doświadczenie życia.

Co oczywiste, w rzeczywistości, proces ten nie zawsze następuje dokładnie w ten sposób, lecz często jest tak, że jego elementy oddziałują w innej kolejności; niemniej jednak, przyjąć można, że w swojej istocie w procesie formacyjnym biorą udział powyższe składniki.

2.2 Jakie implikacje praktyczne?

Jeśli proces formacyjny składa się z takich właśnie elementów, jest czymś ważnym, by zapewnić im odpowiednie miejsce, tak w formacji osobistej poszczególnych Współpracowników, jak i w formacji prowadzonej w ramach Stowarzyszenia.

Podjmując jakieś inicjatywy czy spotkania formacyjne trzeba organizować je w ten sposób, by nie ograniczyły się one wyłącznie do jakiejś jednej konferencji; prócz tego, należy też zwrócić uwagę na to, by spotkania tego typu uwzględniały wszystkie elementy procesu formacyjnego.

Przede wszystkim refleksja, spowodowana jakąś konferencją, relacją bądź medytacją powinna doprowadzić do rodzaju konfrontacji usłyszanych treści z doświadczeniem życiowym osób i spowodować rodzaj rozeznania etycznego, w którym dojrzewają wybory życia i działania.

Podjmując temat formacyjny, prowadzący zadba o to, by temat ten odnosił się do doświadczenia ludzkiego; wskaże on na relację pomiędzy treściami zawartymi w temacie a realnymi faktami czy problemami, a następnie zasugeruje elementy, które będą sprzyjały zrobieniu odpowiedniego rozeznania.

Refleksja i rozeznanie odnajdą zaś odpowiednie dopełnienie w modlitwie. Będzie to modlitwa przygotowana i/bądź spontaniczna, uwzględniająca kontekst, tj. korespondująca z

poruszonym tematem formacyjnym. Idzie więc o modlitwę otwartą na życie, *zespólona z życiem* (RZA, art. 32.2).

Nb. *Proponujemy skonsultować, na ten sam temat, „Manuale Odpowiedzialnych”, a szczególnie ten jego fragment, który poświęcony jest „Salezjańskim kryteriom formacyjnym dla Odpowiedzialnych” (Rozdz. III, nr 14).*

3. Formacja początkowa

Ten, kto pragnie wstąpić do Stowarzyszenia, akceptuje odpowiedni program przygotowania, który trwa przez czas konieczny do zweryfikowania własnego powołania.

(RZA, art. 36.1)

Wprowadzenie

Przystąpienie do grona Współpracowników jest wyborem powołania, dojrzewającego jako odpowiedź na wezwanie Pana (por. RZA, art. 2). Jest więc czymś koniecznym, by ten, kto pragnie dokonać tego wyboru, przygotował się do niego poprzez formację rozumianą i zaprogramowaną jako drogę prowadzącą do odkrycia i do dojrzewania w powołaniu.

Sytuacja taka pociąga za sobą akceptację odpowiedniego programu formacyjnego, charakteryzującego się trzema wymaganiami:

- po pierwsze, musi on odpowiadać celowi tego ważnego okresu, podczas którego weryfikuje się własne pragnienie przystąpienia do Stowarzyszenia...
- po drugie, musi on być podporządkowany wiekowi kandydatów, ich dojrzałości, a także ich jakości życia zawodowego i stopniowi zaangażowania w życie Kościoła...
- po trzecie, musi on uwzględniać sytuację kulturową i kościelną danego miejsca...
(cfr. *Regulamin Życia Apostolskiego. Komentarz oficjalny*).

Formacja początkowa Aspirantów na Współpracownika będzie realizowana w grupach. Tam, gdzie nie jest możliwe stworzenie grup formacyjnych, poszczególni Aspiranci zaangażują się w formację osobistą, która uwzględni wskazania Odpowiedzialnych za Ośrodki lokalne; Odpowiedzialni ze swej strony będą towarzyszyli formacji Aspirantów.

Z perspektywy odpowiedzialności za Stowarzyszenie, formacja początkowa jest procesem, podczas którego towarzyszy się osobie i podczas którego pomaga jej się odkryć powołanie Współpracownika, zweryfikować je i dojrzeć w nim.

3.1 Cele

Pomagać i towarzyszyć Aspirantom Współpracownikom w powzięciu świadomej decyzji odnoszącej się do powołania świeckiego salezjanina oraz w dojrzewaniu w takiej decyzji, aż do momentu, w którym przyjmie on na siebie odpowiedzialne zadanie w Kościele, przez złożenie Przyrzeczeń.

3.2 Propozycja

Oczywiście, pierwszym krokiem jest znalezienie osób, którym można złożyć propozycję.

Zaproszenie do zapoznania się z propozycją powołaniową Współpracownika Salezjanina, a także do pogłębienia jej, może być skierowana do chrześcijan żyjących w jakichkolwiek warunkach społecznych i kulturowych (por. *RŻA*, art. 2.3), którzy pragną bardziej żywo i owocnie przeżywać swą wiarę, a którzy są wyczuleni na wartości charyzmatu salezjańskiego i salezjańskiej misji. Owszem, dzieło Współpracowników, zgodnie z zamysłem Księdza Bosko, **powstało po to, by „przebudzić ze stanu zaspania”**, w który chrześcijanie często popadają, **a także po to, by „rozprzestrzenić energię miłosierdzia”**.

3.2.1 Pierwsze zbliżenie

Wszyscy członkowie Stowarzyszenia, a w sposób szczególnie Rady lokalni, zatroszczą się o to, by rozpoznać i przybliżyć sobie osoby, które można zapoznać z rzeczywistością Współpracowników i którym można „złożyć propozycję”, o czym należy poinformować Radę lokalną.

Różne mogą być sposoby zbliżenia się do osób; niemniej jednak, ważnym pozostaje, by „zaproszenie” sprawiło, iż doświadczą oni przyjęcia, rodzinności i możliwości zaangażowania się.

3.2.2 Komu złożyć propozycję

Jeśli prawdą jest, że do wszystkich osób można zwrócić się z propozycją powołaniową, prawdą pozostaje także fakt, iż wobec niektórych osób propozycja taka jest czymś szczególnie wskazanym, jak np.:

- wiernych, którym leży na sercu dobro młodzieży;
- animatorów, zaangażowanych w duszpasterstwo młodzieżowe;
- Wychowanków i Byłych Wychowanków dzieł salezjańskich, szczególnie bliskich duchowi Księdza Bosko;
- przyjaciół i sympatyków Księdza Bosko i dzieła salezjańskiego;
- nauczycieli i współpracowników dzieł salezjańskich;
- członkom rodziny SDB, CMW i Współpracowników;
- współpracownikom parafialnym, katechetom, osobom zaangażowanym w Duszpasterstwo Rodzin;
- księżom diecezjalnym i diakonom.

3.2.3 Towarzystwo

Osobom zainteresowanym lub tym którzy pragną pogłębić propozycję powołaniową (Aspiranci), Stowarzyszenie składa ofertę formacji początkowej, uzgadniając z nimi czas i sposoby jej zorganizowania.

Podczas całego, przygotowawczego okresu formacyjnego jest czymś ważnym, by Aspirant Współpracownik odczuwał, że Stowarzyszenie pozostaje bliskie jego doświadczeniu, nie po to, by przynaglać go do wyboru, lecz po to, by podtrzymywać go w wymiarze ludzkim i duchowym.

A zatem, Rada lokalna i Współpracownicy Ośrodka, zwłaszcza zaś Rady ds. formacji, Delegat i Delegatka zaangażują się w towarzyszenie procesowi formacyjnemu Aspirantów, to znaczy będą ich podtrzymywali, będą im bliskimi, będą dzielili z nimi ich niepewności i osiągnięcia, będą im służyli radą, ukierunkowywali ich, itp.

Na ten przygotowawczy proces formacyjny Aspirantów Współpracowników składają się różnorodne doświadczenia i momenty:

- medytacja Słowa Bożego;
- modlitwa (zwłaszcza słuchania);
- refleksja dotycząca specyficznych treści formacyjnych;
- konfrontacja z innymi Współpracownikami, z Delegatem bądź Delegatką;
- uczestnictwo w aktywności Ośrodka;

- spotkania formacyjne dla Aspirantów, różne od tych prowadzonych dla Współpracowników (ale przewidując wspólny udział w niektórych spotkaniach);
- uczestnictwo w momentach mocnych (rekolekcje, dni duchowości) z innymi Aspirantami, organizowanymi także na poziomie okręgu lub na poziomie inspektorialny, jak również w spotkaniach i zjazdach stowarzyszeniowych lub Rodziny Salezjańskiej;
- zaangażowanie Aspirantów w pewne formy aktywności kościelnej bądź społecznej.

3.2.4 Rozeznanie

By wstępny proces formacyjny okazał się efektywny i by przyniósł owoce musi zostać zinterioryzowany. Aspirant musi odkryć prawdziwe i głębokie racje swojego wyboru. Traktuje się o umiejętności dostrzeżenia i oceny prawdziwych motywacji, które unaoczniają prawdziwość bądź fałszywość powołania salezjańskiego.

W tym celu, ważne pozostają momenty rewizji i rozeznania powołaniowego, tak podczas samego procesu formacyjnego, jak i w momencie zakończenia go, mające miejsce, o ile to możliwe, podczas jakiegoś dnia skupienia, zaprogramowanego specjalnie na tę okazję.

3.2.5 Wybór i wstąpienie do Stowarzyszenia

Droga formacyjna Aspirantów Współpracowników – jak mówi *RŻA* – *trwa przez czas konieczny do zweryfikowania własnego powołania*, a zatem czas określony nierygorystycznie.

Z drugiej jednak strony, doświadczenie Stowarzyszenia wskazuje okres przynajmniej dwóch lat, jako czas normalny.

Chodzi także o to, by wykluczyć pragnienie stania się Współpracownikiem, którego wyłączną motywacją jest jakiś przejściowy entuzjazm.

Kiedy Aspirant Współpracownik, zakończywszy przygotowawczy okres formacyjny (lecz niekoniecznie zaraz po jego zakończeniu), czuje się przygotowany i przekonany o własnym powołaniu, zwraca się z prośbą o przyjęcie, skierowaną do Rady Ośrodka, do którego przynależy. Ona wyrazi swą opinię, kierując się kryteriami przedstawionymi w art. 36 *RŻA* i w rozdz. IV, nr 20 D. 1 *Manuale Odpowiedzialnych*.

3.3 Treści formacyjne

Proponujemy tu treści orientacyjne, chcąc w ten sposób przedstawić wyłącznie linie podstawowe formacji początkowej. Z tego powodu, mogą one zostać ubogacone i odpowiednio zaadoptowane.

Niemniej jednak, z punktu widzenia wspólnej tożsamości Współpracowników w obrębie Kościoła powszechnego i w świecie, czymś ważnym pozostaje, by wszystkie zaproponowane tematy zostały uwzględnione.

Dalej zaś, następstwo tematów, pomimo iż posiada swą wewnętrzną logikę, może ulec zmianie, jeśli takie są potrzeby formowanej grupy.

Nb. Jak już zaznaczono powyżej, do niniejszych *Wskazań formacyjnych* dołączone zostaną dwa załączniki, prezentujące tematy w formie schematu użytkowego.

Załącznik I: zawarto w nim tematy, których znajomość jest konieczna, by móc w sposób właściwy zapoznać się z ideą Współpracowników, ich historią i ich tożsamością. Traktuje się o etapie rozeznania powołania, zapoznania się ze Stowarzyszeniem i o pierwszym kontakcie z nim.

Załącznik II: tematy przedstawia w formie schematycznej, użytecznej w celu pogłębienia formacji Współpracownika. W tym momencie rozpoczyna się właściwa i prawdziwa formacja początkowa tych, którzy pragną stać się Współpracownikami.

Te dwa załączniki mogą okazać się pomocne dla opracowania lokalnego planu formacyjnego.

3.3.1 Korzenie i historia (Załącznik I)

Najważniejsze cele tego pierwszego etapu są następujące:

1. Zaznajomić się prędko z tożsamością Współpracownika, Stowarzyszenia i jego historią.
2. Wyrobić sobie dość jasną ideę, pozwalającą na podjęci świadomej decyzji odnośnie chęci pogłębienia formacji w celu stania się Współpracownikiem.

3.3.1.1 *Współpracownik: historia tożsamości*

3.3.1.1.1 Współpracownik według Księdza Bosko

- Ksiądz Bosko odczuwał potrzebę pomocy i myślał o jakiejś wielkiej rodzinie apostołskiej
- Proces założenia Współpracowników

Proponuje się następujące tematy **Załącznika I:**

- ✦ *Ksiądz Bosko myśli o Współpracownikach i ich zakłada*
- ✦ *Idea Współpracownika w Regulaminach i w myśli Księdza Bosko*
- ✦ *Ksiądz Bosko mówi o Współpracownikach*

✦ *Świeccy w zamyśle Księdza Bosko*

3.3.1.1.2 Od Księdza Bosko do naszych dni

- Bodźce kościelne skierowane do Stowarzyszenia Współpracowników Salezjańskich
- Współpracownicy w dziele Przełożonych Generalnych
- Ponowne wylansowanie tożsamości Współpracownika przez Kapitułę Generalną Specjalną, w zgodzie z linią pierwotną Księdza Bosko i w świetle eklezjologii Soboru Watykańskiego II
- Od *Nowego Regulaminu* z 1974 r. do *Regulaminu Życia Apostolskiego* z 1986 r.

Proponuje się następujące tematy:

Spojrzenie na Współpracowników poprzez:

- ✦ *Kapituły Generalne SDB, od 1888 do 1965 r.*
- ✦ *„Nowy wiek”: „Magna Charta” Piusa XII skierowana do Współpracowników*
- ✦ *Kapitułę Generalną Specjalną (rozd. XX SDB)*
- ✦ *Kapituły XXI i XXII SDB*
- ✦ *Kongres Światowy Współpracowników, z 1985 r.*
- ✦ *Kapituła XXIII SDB*
- ✦ *Kongresy Regionalne Współpracowników, z lat 1993-94*
- ✦ *Kapituła XXIV*
- ✦ *Dokumenty Instytutu CMW*
- ✦ *Historia, mistrzynią życia*

3.3.1.2 *Nowa twarz Współpracownika, według Regulaminu Życia Apostolskiego*

Współpracownik, według *Regulaminu Życia Apostolskiego* jest

- **chrześcijaninem**: krocącym za Chrystusem, ścieżką wytyczoną przez Księdza Bosko;
- **osobą świecką**: człowiekiem świata, w sercu Kościoła i człowiekiem Kościoła, w sercu świata;
- **salezjaninem**: wraz z innymi, współodpowiedzialnym za projekt Księdza Bosko;

- **apostolem:** osobą wierzącą, mającą serce apostołskie;
- **osobą zrzeszoną:** członkiem jakiegoś publicznego Stowarzyszenia wiernych

Nb. W odniesieniu do tej części, zostaną krótko przedstawione najważniejsze rysy tożsamości i życia Współpracownika, tzn. istotne elementy, które zostaną następnie pogłębione.

Jako pomoc, Załącznik I proponuje następujące tematy:

- ✦ *Nowa twarz Współpracownika, według RZA*
- ✦ *Współpracownik w kontekście charyzmatu salezjańskiego*
- ✦ *Współpracownik prototypem świeckiego salezjanina niekonsekrowanego*
- ✦ *Życie duchowe Współpracownika*
- ✦ *Duchowość Współpracownika (widziana z innej perspektywy)*
- ✦ *Apostolat Współpracownika*
- ✦ *Współpracownik i duszpasterstwo młodzieżowe*
- ✦ *Dlaczego przyrzeczenie*
- ✦ *Znaczenie Przyrzeczenia*
- ✦ *Publiczne stowarzyszenie wiernych*

3.3.2 Pogłębienie tożsamości (por. Załącznik II)

Na kolejnym, drugim etapie, proponuje się schematy które muszą być rozwinięte, by móc pogłębić formację i by pomóc Współpracownikowi uzupełnić ją, zgodnie z różnymi, określającymi go charakterystykami.

3.3.2.1 Chrześcijanin

Najważniejsze cele:

1. Starać się, by decyzja doprowadziła do utożsamienia się z Chrystusem oraz do życia wartościami ewangelicznymi
2. Umieć wyrazić właściwą wizję Kościoła, ucieleśnienia Chrystusa w świecie.

3.3.2.1.1 Powołanie człowieka

Niektóre tematy:

- ✦ *Godność człowieka*
- ✦ *Bogactwo i odpowiedzialność człowieka*
- ✦ *W sakramentach chrztu św. i bierzmowania otrzymujemy nową godność*
- ✦ *Poważna decyzja ze względu na Chrystusa*

- ✦ *Życie w Duchu*
- ✦ *Wezwani do miłości i do daru z siebie*
- ✦ *Wezwani do budowania Królestwa Bożego*

3.3.2.1.2 Eklezjologia soborowa

Niektóre tematy:

- ✦ *Kościół – Ciałem Chrystusa: równa godność wszystkich ochrzczonych*
- ✦ *Od Kościoła hierarchicznego do Kościoła – komunii*
- ✦ *Harmonijna komunia Kościoła: różnorodność i komplementarność posług i charyzmatów*
- ✦ *Powszechne powołanie do świętości*
- ✦ *Całkowita misyjność Kościoła*

3.3.2.2 Osoba świecka

Najważniejsze cele:

1. Umieć wyrazić w sposób jasny tożsamość i misję osoby świeckiej w Kościele i w świecie.
2. Przyjąć na siebie typowo świeckie formy zaangażowania w Kościele i w świecie.

3.3.2.2.1 Powołanie i misja osoby świeckiej

Niektóre tematy:

- ✦ *Świecki charakter laikatu*
- ✦ *Duchowość wiernych świeckich*
- ✦ *Chrześcijańska animacja rzeczywistości ziemskiej*
- ✦ *Misja osób świeckich w rodzinie*
- ✦ *Misja osób świeckich w środowisku pracy*
- ✦ *Misja osób świeckich w społeczeństwie i w zaangażowaniu społecznym*
- ✦ *Uczestnictwo wiernych świeckich w życiu i w misji Kościoła*

3.3.2.3 Salezjanin

Najważniejsze cele:

1. Potrafić wskazać punkty istotne duchowości salezjańskiej.
2. Zaangażować się w urzeczywistnienie ducha salezjańskiego jako duchowości salezjańskiej.

3.3.2.3.1 Uczestnik ducha salezjańskiego

Niektóre tematy:

- ✦ *Źródło ducha salezjańskiego*
- ✦ *Serce ducha salezjańskiego: miłość apostołska*
- ✦ *Sens ojcostwa Bożego*
- ✦ *Duchowość działania i jedności z Bogiem*
- ✦ *Duchowość codzienności i radości*
- ✦ *Ufność w Opatrzność i w możliwości ludzkie*
- ✦ *Wierność Papieżowi i sens wspólnoty kościelnej*
- ✦ *Styl życia zainspirowany Błogosławieństwami*
- ✦ *Styl działania i relacji, fakt otwartości i ufności*
- ✦ *Styl modlitwy prostej i życiodajnej*
- ✦ *Pobożność maryjna*

3.3.2.3.2 Uczestnik salezjańskiego charyzmatu wychowawczego

Niektóre tematy:

- ✦ *Optymizm pedagogiczny: pozytywna wizja osoby*
- ✦ *Cel wychowania: prawość, mądrość, świętość*
- ✦ *Wybór Księdza Bosko: zapobiegać*
- ✦ *System zapobiegawczy: „rozum”*
- ✦ *System zapobiegawczy: „religia”*
- ✦ *System zapobiegawczy: miłość*
- ✦ *Środowisko wychowawcze: oratorium*
- ✦ *Klimat środowiska wychowawczego: rodzinność*
- ✦ *„Serce oratoryjne” wychowawcy salezjańskiego*

3.3.2.4 *Apostoł*

Najważniejsze cele:

1. Dojść do przekonania, iż nie można być prawdziwym Współpracownikiem bez zaangażowania apostołskiego, właściwego dla osobistej sytuacji życiowej.
2. Zaangażować się w jakąś formę aktywności apostołskiej.

3.3.2.4.1 Wierny świecki w Projekcie apostołskim Księdza Bosko

Niektóre tematy:

- ✦ *Ksiądz Bosko: życie na rzecz młodzieży*
- ✦ *Misja młodzieżowa i ludowa Księdza Bosko*

- ✦ *Książ Bosko źródłem mocy apostołskiej*
- ✦ *Książ Bosko Założycielem: Salezjanie, Córki Maryi Wspomożycielki, Współpracownicy Salezjańscy*
- ✦ *Trud związany z założeniem Współpracowników: od „salezjanów zewnętrznych” do RKB*
- ✦ *Stowarzyszenie Współpracowników od RKB do RZA*
- ✦ *Rodzina Salezjańska*
- ✦ *Specyfika Współpracowników w Rodzinie Salezjańskiej*
- ✦ *Współodpowiedzialność Współpracowników w misji salezjańskiej*
- ✦ *Formy apostołatu Współpracownika według RZA*
- ✦ *Doświadczenia apostołskie*

W odniesieniu do tej tematyki, zaleca się przeczytać osobiście:

- ✦ *Biografię Księdza Bosko*
- ✦ *Regulamin Współpracowników, napisany przez Księdza Bosko*

3.3.2.4.2 Preferencyjna opcja duszpasterska: młodzież

Prócz konkretnych, przeżytych doświadczeń animacji, wskazuje się na następujące tematy:

- ✦ *Apostolat typowo salezjański*
- ✦ *Młodzi: „najdelikatniejsza częśćka społeczeństwa” (Książ Bosko)*
- ✦ *Wiek kryzysów i wyborów: wczesna dojrzałość, dojrzałość, młodość*
- ✦ *Potrzeby „naturalne” młodzieży w okresie wzrostu*
- ✦ *Kondycja młodzieży we współczesnym społeczeństwie*
- ✦ *Marginalizacja młodzieży i sytuacje ryzykowne*
- ✦ *Wielorakie zaangażowanie apostołskie na rzecz młodzieży*
- ✦ *Apostolat wychowawczy: formacja i katecheza, promocja rodziny, promocja kultury e zaangażowanie w środki masowego przekazu, pomoc społeczna i kulturowa skierowana do środowisk ludowych, ewangelizacja i zaangażowanie misyjne*
- ✦ *Techniki animacji i komunikacji*
- ✦ *Potrzeby apostołskie środowiska*
- ✦ *Wybór apostołatu*

3.3.2.5 *Osoba zrzeszona*

Najważniejsze cele:

1. Poznać dobrze znaczenie własnej przynależności do jakiegoś Stowarzyszenia kościelnego.
2. Wnieść własny wkład do Stowarzyszenia, w celu jego funkcjonowania i żywotności, w duchu współodpowiedzialności.

3.3.2.5.1 Stowarzyszeni świeccy salezianie

Możliwe tematy:

- ✦ Kościelny charakter Stowarzyszenia Współpracowników Salezjańskich;
- ✦ By stać się Współpracownikiem: Przyrzeczenie;
- ✦ Komunia w Stowarzyszeniu;
- ✦ Współodpowiedzialność za wzrost duchowy i apostołski wszystkich członków Stowarzyszenia;
- ✦ Organizacja i animacja Stowarzyszenia.

3.3.2.5.2 *Regulamin Życia Apostolskiego*

Ten temat jest obowiązkowy.

Fundamentem i nieustannym punktem odniesienia całego procesu formacyjnego pozostaje:

- ✦ *Regulamin Życia Apostolskiego*
- ✦ *Regulamin Życia Apostolskiego. Komentarz oficjalny*

Po poczynionej przez formatorów, wcześniej prezentacji *RŻA*, zostaną rozwinięte treści formacyjne wcześniej wymienione, którym przyporządkuje się odpowiednie artykuły mogące być punktem odniesienia dla refleksji.

Następnie, *RŻA* stanie się przedmiotem uważnej i medytacyjnej lektury osobistej, co doprowadzi Aspiranta – jeśli czuje się powołany – do przyjęcia projektu życia, przedstawionego w tymże dokumencie.

4. Formacja ciągła

Formacja, która jest szczególnie intensywna i zobowiązująca w okresie początkowym, jest kontynuowana również po przyjęciu, gdyż Pan nie przestaje powoływać przez ciągłą ewolucję sytuacji osobistych i środowiskowych.

(RŻA, art. 37.1)

Inicjatywami o szczególnym znaczeniu formacyjnym są:

- spotkania odbywane przynajmniej raz w miesiącu i konferencje roczne – ustanowione już przez Księdza Bosko – albo inne formy spotkań;*
- czasy wyteżonej modlitwy i rozeznania;*
- częste kontakty z grupami Rodziny Salezjańskiej na wszystkich szczeblach;*
- korzystanie z literatury i opracowań Rodziny Salezjańskiej, a szczególnie z Biuletynu Salezjańskiego.*

(RŻA, art. 38.3)

Wprowadzenie

Formacja człowieka nie ogranicza się wyłącznie do niektórych faz czy niektórych okresów jego życia. Człowiek jest podmiotem bezustannie wzrastającym i z tego też powodu ma potrzebę coraz to dojrzszych przekonań osobistych i głębszych racji rozeznania.

Dalej, zwłaszcza dziś, sytuacje życia, tak osobistego jak rodzinnego i społecznego, bez przerwy się zmieniają i oddziałują na ludzi ciągle w nowy sposób; stąd muszą oni wciąż na nowo przemyśliwać własne wybory i własne stanowiska. Jak czytamy w *Komentarzu oficjalny do RŻA: człowiek wzrasta i dojrzewa w tej mierze, w jakiej jest zdolny uczyć się od samego życia i odpowiedzieć w sposób twórczy w nowe sytuacje, które ono przedstawia.*

Także naśladowanie Chrystusa i ewangelizacja, realizowane w ciągle nowych sytuacjach historycznych, domagają się zawsze nowych odpowiedzi i nowych form przepowiadania. To samo można powiedzieć o apostołacie salezjańskim, który – uprzywilejowując wychowanie młodzieży – domaga się otwartości i zaangażowania odpowiedniego do zmieniających się sytuacji i do nowych wymagań, które z nich wyrastają.

Wszystko to wymusza ciągłość formacji, za którą odpowiedzialny jest każdy Współpracownik osobiście, lecz za którą odpowiada też Stowarzyszenie. Z tego to powodu, podejmuje ono inicjatywy formacyjne i duchowe (por. RZA, art. 38.3), z których Współpracownik nie powinien zwalniać się, chyba że z ważnych powodów.

Współpracownik musi przekonać się, że informacja jest częścią formacji. Będzie informował się na temat wydarzeń na poziomie lokalnym, krajowym i światowym. Wymaga to użycia możliwych środków w celu krytycznej oceny informacji.

4.1 Cele

Pomóc Salezjanom Współpracownikom:

- dojrzeć w otrzymanym powołaniu;
- umocnić ich wierność wobec ewangelicznego projektu Stowarzyszenia;
- skonfrontować się z nowymi sytuacjami społecznymi i kościelnymi.

4.2 Treści formacyjne

Biorąc pod uwagę świecki i charyzmatyczny charakter powołania Współpracownika, horyzont tematyczny Formacji Ciągłej z koniecznością jest szeroki.

Zawiera on:

- tematykę i problematykę odnoszące się do spraw rodziny, do sytuacji młodzieżowej, kulturowej i do komunikacji społecznej, do etyki i ochrony życia ludzkiego;
- tematy traktujące o sprawach zawodowych, o świecie pracy, o etyce i ekologii;
- tematykę i problematykę odnoszące się do spraw współżycia społecznego, praw człowieka, sprawiedliwości, solidarności, pokoju;
- badania, studia na temat potrzeb środowiska;
- plany duszpastersko-społeczne Kościoła lokalnego i Rodziny Salezjańskiej.

By rozjaśnić tę tematykę, by móc w sposób adekwatny odpowiedzieć na te znaki czasów, Współpracownicy odniosą się do:

- Słowa Bożego, które medytują osobiście i którym dzielą się z innymi;
- dokumentów Kościoła
- tekstów z zakresu duchowości chrześcijańskiej i salezjańskiej;

- pomocy formacyjnych Stowarzyszenia;
- publikacji i dzienników o inspiracji chrześcijańskiej, do wydawnictw salezjańskiej i Stowarzyszenia (*Biuletyn salezjański, Cooperatores, itp.*).

4.3 Momenty i środki

Różne są środki i okazje sprzyjające formacji ciągłej (por. *RZA*, art. 38.3). Z tych, które mogą być zaprogramowane i zaproponowane przez Stowarzyszenie, a które nie powinny być zaniechane lecz przeciwnie – dobrze przygotowane, wskazujemy:

- **okresowe spotkania formacyjne:** programują je Ośrodki, uwzględniając przy tym pewien rytm i sposoby odpowiadające wymaganiom lokalnym; niemniej jednak spotkania takie winny odbywać się regularnie i przynajmniej raz na miesiąc;
- **dni skupienia:** Ksiądz Bosko zalecał miesięczne dni skupienia; jeśli z jakiegoś ważnego powodu comiesięczne spotkania tego typu są niemożliwe do przeprowadzenia, wtedy będą one przeprowadzane przynajmniej w „mocnych” okresach roku liturgicznego;
- **dwie konferencje roczne:** jedna na temat Wiązanki Przełożonego Generalnego, kolejna na temat, który może zostać wybrany przez Radę lokalną lub zasugerowany przez Radę inspektorialną; są to dwa momenty, które trzeba dowartościować, tak by znalazły one oddźwięk w formacji Współpracowników i w życiu Ośrodka;
- **rekolekcje:** każdego roku, jak tego chciał nasz Założyciel, Współpracownik uczestniczy w kilkudniowych rekolekcjach; w sytuacji, w której zorganizowanie ich na poziomie lokalnym przysparza wiele trudności, można starać się zorganizować je w obrębie większego okręgu, obejmującego kilka Ośrodków, bądź na poziomie inspektorialnym;
- **spotkania modlitewne:** pomimo tego, że momenty modlitwy uwzględnione są w planie każdego spotkania, czymś właściwym jest organizowanie specjalnych spotkań modlitewnych, także przy okazji jakiś znaczących wydarzeń społecznych, kościelnych, czy tych dotyczących Rodziny Salezjańskiej;
- **spotkania z ekspertami w tematyce społecznej:** w celu dbania o charakter świecki Współpracowników, czymś ważnym jest, by stworzyć im okazje do formacji społecznej, organizując spotkania na tematy społeczne, tak te, podczas

których mówi się o problemach społeczności lokalnej, jak i inne, odnoszące się do problemów krajowych czy międzynarodowych;

- **spotkania programacji i weryfikacji działań:** także te spotkania, rozumiane i zaplanowane nie tylko ze względu na sprawność organizacyjną lecz ze względu na udoskonalenie aktywności stowarzyszeniowej w służbie osób i dla większej chwały Bożej, posiadają niewątpliwą wartość formacyjną.

Prócz tego, Odpowiedzialni za Stowarzyszenie, będą zachęcali i popierali uczestnictwo Współpracowników w różnego rodzaju kongresach, czy to stowarzyszeniowych – organizowanych na poziomie inspektorialnym, krajowym, regionalnym lub międzynarodowym – czy to kościelnych bądź organizowanych przez Rodzinę Salezjańską: traktuje się tu o doświadczeniach, które są źródłem jakiegoś znacznego, duchowego umocnienia i które z reguły pozostawiają w osobach jakiś mocny ślad, sprzyjając tym samym umocnieniu poczucia kościelności i przynależności salezjańskiej.

Ponadto, Odpowiedzialni za Stowarzyszenie, zatroszczą się o wzbudzanie i koordynowanie uczestnictwa Współpracowników – w zależności od uzdolnień, kompetencji bądź osobistych zainteresowań – w działaniach i spotkaniach o charakterze społecznym, organizowanych przez organizacje niekościelne: tego typu udział, zakomunikowany w Ośrodku, będzie sprzyjał jakiejś większej otwartości wszystkich na rzeczywistość społeczną, w jakiej się żyje.

5. Formatorzy Współpracowników Salezjańskich

Mając na względzie realną siłę oddziaływania i skuteczność duszpasterstwa, należy dbać o rozwój formacji wychowawców.

(Christifideles laici, nr 63)

Stowarzyszenie wspiera i podtrzymuje formację osobistą i grupową swoich członków przez działanie wykwalifikowanych Współpracowników oraz przez delegata/kę działających w poczuciu współodpowiedzialności.

(RŻA, art. 38.2)

Wprowadzenie

Formacja innych osób jest zadaniem niezmiernie odpowiedzialnym i ważnym. Tak od osób, które poddają się formacji, jak i od formatorów, wymaga ona świadomości, iż wszyscy jesteśmy uczniami jednego jedynego Mistrza, Jezusa Chrystusa.

Tak więc, również formatorzy angażują się we własną formację. Nie tworzą oni jakiejś specjalnej kategorii osób, lecz są braćmi pomagającymi innym braciom kroczyć po ścieżkach wiary. Toteż ich zadanie formacyjne należy rozpatrywać w perspektywie braterskiego współdzielenia dóbr duchowych i rozumieć jako służbę, która ich samych ubogaca tym, co pochodzi od osób, które poddają się formacji.

Dostrzega się dziś w Kościele, a zatem także w naszym Stowarzyszeniu, konieczność zwrócenia większej uwagi i troski o formację. Stąd też wypływa konieczność przygotowania i dbania o jakość formatorów.

Dalej zaś, w naszym Stowarzyszeniu odczuwa się potrzebę większej ilości osób, które mogłyby poświęcić się formacji. A zatem, jest czymś stosownym, by Delegaci i Delegatki nie byli jedynymi formatorami; by zadania formacyjne przyjęli na siebie także:

- po pierwsze Rady, inspektorialni i lokalni;
- a dalej, także inni, dyspozycyjni i kompetentni Współpracownicy.

5.1 Cele

Pobudzać, podtrzymywać i przygotowywać Współpracowników (prócz Delegatów i Delegatesk), którzy mogą wywiązać się z obowiązków formacji, w taki sposób, by móc odpowiedzieć na wszystkie wymagania i potrzeby formacyjne.

5.2 Kto jest formatorem

Wywiązanie się z obowiązku formacji jest odpowiedzialnością, która wymaga od formatora postaw i zdolności, w jakiś sposób uprzednio nabytych, nawet jeśli ciągle należy je w sobie pielęgnować i rozwijać. Od tych postaw i zdolności w znacznej mierze zależy skuteczność jego oddziaływania formacyjnego.

By zrealizować zadanie formacyjne, formator Współpracowników musi być osobą, która:

- często rozważa Słowo Boże i żyje w głębokim, sakramentalnym zjednoczeniu z Panem Jezusem: jest to więc osoba charakteryzująca się głębią życia wewnętrznego, która umożliwi innym „rozsmakowanie się” w duchowości;
- swym życiem świadczy o swej wierze i o swoim powołaniu: świadectwo jest najskuteczniejszym komunikowaniem formacyjnym i warunkiem każdej komunikacji formacyjnej;
- uważnie śledzi Nauczanie Kościoła, Papieża i Biskupów, a następnie je zgłębia: w istocie, Nauczanie Papieża i Biskupów konstituuje drogę nauczania całej formacji chrześcijańskiej;
- zasymilowała wartości Systemu Zapobiegawczego i duchowości salezjańskiej oraz śledzi refleksję i uaktualnienia salezjańskości: formator będzie musiał potrafić dać świadectwo swojemu wyborowi powołania salezjańskiego i zawsze żywej wierności temuż powołaniu;
- zna dobrze *RŻA*, *RŻA. Komentarz oficjalny*, *Manuale Odpowiedzialnych* i niniejsze *Wskazania formacyjne*: traktuje się w tym miejscu o oficjalnych dokumentach, w świetle których definiuje się tożsamość, zadania i przynależność stowarzyszeniową Współpracownika;
- w pełni uczestniczy w życiu Stowarzyszenia, co czyni go zdolnym do przekazania innym żywego poczucia przynależności;

- ma świadomość tego, iż musi być pośrednikiem Prawdy: formator nie posiada jakiejś własnej prawdy, którą przekazuje innym (własne idee i opinie), lecz oddaje się na służbę Prawdzie, której chce być instrumentem;
- ma świadomość tego, że służy: pomaga innym braciom formować się, co nie jest dla niego źródłem jakiegoś samozadowolenia lecz zadaniem, które go angażuje;
- jest gotowa do podnoszenia swych kwalifikacji w służbie swojemu posłannictwu: formując nie można improwizować; trzeba przygotować się tak od strony doktrynalnej jak od strony metodologii komunikacji;
- charakteryzuje się wolnością od chęci bycia protagonistą: formator musi być zdolny do autokontroli, by nie poddawać się, choćby niechcącej, pokusie samopotwierdzenia i zbytniego podkreślania własnej osoby;
- umie słuchać: czymś ważnym jest, także w odniesieniu do formatora, nabycie umiejętności słuchania, gdyż to pozwala mu na uczestniczenie w doświadczeniach swoich słuchaczy oraz na znalezienie najodpowiedniejszych w dialogu z nimi sposobów komunikowania i języka;
- posiada zdolność komunikacji i dialogu: momenty formacyjne będą tym skuteczniejsze i owocniejsze, im bardziej bogatym pozostaną dialog, komunikacja i konfrontacja, które formator będzie uważnie pobudzał.

5.3 *Formować formatorów*

Autoformacja jest koniecznością stałą; **Stowarzyszenie zatroszczy się o formację formatorów.**

Na poziomie regionalnym, jeśli to możliwe, lub na poziomie inspektorialnym Stowarzyszenie programuje i organizuje **specjalne spotkania** dla formatorów, dla tych którzy już przyjęli na siebie to zadanie, jak też dla innych, którzy w przyszłości przyjmą je na siebie.

Na tych specjalnych spotkaniach dla formatorów, można omówić:

- tematy Nauczania Kościoła i charyzmatu salezjańskiego, by móc później zapoznać z nimi innych Współpracowników;
- tematy i projekty formacyjne, stowarzyszeniowe i Rodziny Salezjańskiej, by zaproponować je Ośrodkom;
- tematyki społeczne, o szczególnym zainteresowaniu ze względu na apostolat Współpracowników, do rozwinięcia i pogłębienia, by móc zaproponować je podczas zwyczajnych spotkań formacyjnych;

- tematyki odnoszące się do animacji grupy i do metodologii komunikacji;
- tematy traktujące o tworzeniu i korzystaniu z pomocy formacyjnych;
- weryfikacje procesów formacyjnych prowadzonych w Ośrodkach.

Ponadto, Stowarzyszenie dba o publikowanie pomocy dla formatorów, które pomogą im lepiej wypełnić ich zadanie, tak w aspekcie metodologicznym, jak z punktu widzenia treści; sugeruje także zapoznanie się z publikacjami i tekstami zredagowanymi przez innych, a użytecznymi dla formatorów.

Tam gdzie to możliwe, na poziomie inspektorialnym i krajowym, Stowarzyszenie organizuje szkoły formacji dla formatorów.

5.4 Odpowiedzialni za formację

W Stowarzyszeniu, troska o formację pozostaje odpowiedzialnością kolegiąlną Radców, odpowiednio lokalnych i inspektorialnych.

Wśród członków odpowiednich Rad, wskaże się osobę jakiego Radcy (który nie jest Delegatem), który w sposób szczególny będzie zajmował się Formacją; będzie on przedstawiał Radom idee i propozycje do opracowania i do omówienia. Będzie nad tym pracował, pozostając w nieustannym dialogu z Delegatem/ką.

Rada lokalna planuje formację Współpracowników własnych Ośrodków, dostosowując do własnych wymagań i potrzeb lokalnych wskazania i pomoce zaofiarowane im przez Radę inspektorialną.

Rada inspektorialna:

- studiuje wymagania formacyjne Ośrodków własnej inspektorii;
- koordynuje i inicjuje przedsięwzięcia zmierzające do zapewnienia wszystkim Ośrodkom regularną i ciągłą aktywność formacyjną;
- popiera formację formatorów;
- opracowuje pomoce formacyjne, uwzględniając ewentualne wskazania Konsulaty Światowej, także poprzez Radce Regionalnego, jak również używając i dostosowując do sytuacji i do wymagań inspektorialnych pomoce formacyjne opracowane przez Konferencję Narodową/Regionalną lub przez Konsultę Światową.
- Konferencje Narodowe i/lub Regionalne, a także Konsulta Światowa mogą opracować pomoce formacyjne na tematy ogólne lub specyficzne, które uznają za użyteczne dla wzrostu duchowo-apostolskiego Współpracowników.

Zakończenie

Mamy nadzieję, że ofiarowaliśmy – poprzez strony niniejszego dokumentu – jasne wskazania umożliwiające zaplanowanie konkretnych dróg i pomocy formacyjnych.

Każda Rada inspektorialna niech ma poczucie wielkiej odpowiedzialności za formację; niech z bliska obserwuje formację własnych Ośrodków, dostarczając wszystkim koniecznej pomocy, w celu zapewnienia formacji solidnej i kompletnej.

Powierzamy Duchowi Świętemu trud i wysiłek wszystkich zaangażowanych w formację w naszym Stowarzyszeniu, będąc pewnymi, że On zapewni wzrost ziarnu, które każdy formator zasiewa w sercu tak wielu braci.

Członkowie Konsulty Światowej